

TARIM İŞLETMELERİNDE PARÇALILIK VE 6537 SAYILI KANUN

Toprak hiç kuşkusuz insanoğlunun yaşamını devam ettirmesi, ülkelerin kalkınma ve refahının sağlanması bakımından vazgeçilmez bir kaynaktır. Tarih boyunca medeniyetlerin gelişmişlikleri ve insanların yaşam standardı toprak-insan ilişkisinden büyük ölçüde etkilenmiş, bu ilişki medeniyetlerin oluşumunu ve gelişim sürecini şekillendirmiştir. Bu iki yönlü ilişki çerçevesinde insanoğlu da toprak üzerinde önemli etkide bulunmuştur.

Dünya üzerinde tarım alanlarının genişletilmesi imkanı çok sınırlı olduğu gibi, bir çok ülkede buna imkan bulunmamaktadır. Hatta erozyon, yanlış kullanım başta olmak üzere toprak bozunumuna neden hususların yanı sıra, her geçen gün gıda ve tarımsal hammadde ihtiyacının artması ve özellikle tarım ürünlerinin yakıt üretiminde hammadde olarak kullanılmaya başlanması, ileriye yönelik gıda kıtlığı endişesini ve dolayısı ile tarım arazilerinin sürdürülebilir kullanımı konusundaki farkındalığı artırmıştır.

2050 yılında 9 milyarı aşacağı tahmin edilen dünya nüfusunun gıda ihtiyacını karşılamak için verimlilik artışının yanı sıra insan sağlığı ve çevrenin korunması ile tarımsal arazilerin sürdürülebilirliğini ilke edinen üretim yöntemlerinin geliştirilmesi ve uygulanması önemli bir gerekliliktir.

Türkiye'deki tarımsal işletmelerde verimliliği büyük ölçüde etkileyen hususlardan biriside arazilerin bölünerek parçalanmasıdır. Arazi parçalanması, bir işletme toprağının çok sayıda parçalara ayrılarak, toprak genişliğinin küçülmesi olarak tanımlanmaktadır. Tarımsal işletmelerin parçalılığının göstergesi, işletme başına düşen ortalama parsel sayısıdır.

Türkiye'de 23,8 milyon hektar tarım arazisi, 3 milyon tarımsal işletme ve bu işletmelerde 40 milyon hissedar bulunmaktadır. Ortalama işletme büyüklüğü 5,9 hektar ve işletme başına düşen parsel sayısı 10 dur.

Türkiye'de bir işletme ortalama 13 hissedarın arazisini kullanmaktadır. Arazileri kullanan 3 milyon kişi, başkalarının arazisini işletmesi nedeni ile yatırım yapmamaktadır. Böylelikle hem kendisi beklenen geliri alamamakta, hem de ülke ekonomisi kayba uğramaktadır. Hissedar olup arazileri kullanmayan 37 milyon kişi ise sahibi olduğu arazilerin küçük olması ve bazı sosyal sebeplerle arazi gelirinden mahrum kalmaktadır.

AB ve AB üyesi bazı ülkelerdeki verilere bakıldığında, Fransa, Almanya ve İspanya ile AB genelinin 2007 yılı itibarıyla ortalama işletme büyüklüklerinin sırasıyla 52,1 hektar, 45,7 hektar, 23,8 hektar ve 12,6 hektar olduğu görülmektedir.

Bu değerler Türkiye ortalamasının (5,9 hektar) oldukça üzerinde olup, bu durum Türkiye'nin söz konusu ülkelerle rekabet edebilirlik hususunda sorunlar yaşayabileceğini göstermektedir.

Türkiye'de nüfusun artışına paralel, işlenebilir arazilerin artmaması neticesinde, toprak üzerindeki nüfus baskısının giderek arttığı ve tarımsal işletme arazisinin devamlı parçalandığı açıktır. Parçalılık ve dağınıklık nedeniyle tarımsal yapıda görülen bozukluklar verim üzerine olumsuz etki yaptığı gibi verim artırıcı önlemlerin alınmasını zorlaştırmakta ve maliyetlerin yükselmesine de neden olmaktadır.

Türkiye'deki tarımsal işletmelerde verimliliği büyük ölçüde düşüren arazi parçalanmasının en önemli nedenlerini; "miras ve intikal yoluyla parçalanma" ile "hisseli ve bölünerek yapılan satışlarla parçalanmalar" oluşturmaktadır. Bunların haricinde daha az etkili de olsa; "coğrafi ve topoğrafik konumdan dolayı oluşan parçalanmalar", "muhtelif amaçlarla yapılan kamulaştırmalar yoluyla parçalanmalar" ile "sermaye ve işgücü yetersizliğinden dolayı yapılan kiracılık ve ortakçılık yoluyla parçalanmalara" da rastlanmaktadır. Arazi parçalanması ile işletmelerin küçülmesi birlikte gelişmektedir.

İşletmelerin sahip olduğu arazi büyüklüklerinin yetersiz olması, işletmelerde ulaşım ve taşıma kayıplarını, dolayısıyla maliyeti arttırmaktadır. Bunun sonucunda çiftçiler arazilerine gereken önemi vermemekte, modern girdileri uygulayacak ortam bulamamakta ve sermaye birikimi yapamamaktadır. Belirlenen yapı içerisindeki bu işletmelerde yer alan arazi parçalarına yol, su, drenaj ve tesviye gibi altyapı hizmetleri güçleşmekte ve maliyeti de yüksek olmaktadır. Tarım arazilerinin parçalanması neticesinde önemli ekonomik kayıplar meydana gelmekte ve elde edilen tarımsal ürünlerin maliyetlerinin artması nedeniyle de özellikle dış ticarete üreticiler dezavantajlı konuma düşmektedir.

Parçalılık ve dağınıklık nedeni ile;

* Tarımsal parsellerin çok küçük olması ve işletilememesi, parçalılıktan tarımsal mekanizasyonun rantabl kullanılamamasından ve mülkiyet problemlerinden dolayı yıllık ortalama 17 milyar TL. üretim kaybı olmaktadır.

* Küçük işletmelerle rekabet edilebilir bir üretim yapılamamakta ve üretim maliyetleri artmaktadır.

* Bölünme durdurulmadığı takdirde ekonomik üretim yapılabilecek arazi kalmayacaktı.

* Sulama, toplulaştırma gibi alt yapı yatırımları çok daha pahalıya mal olmakta ve yatırımların etkinliği azalmakta idi.

6537 sayılı Toprak Koruma ve Arazi Kullanımı Kanununda Değişiklik Yapılması Hakkındaki Kanunla, parçalılığın dezavantajlarını ortadan kaldırıp aşağıda belirtilen faydalar hedeflenmiştir.

*Tarım arazileri artık bölünmeyecek ve daha fazla küçülmeyecek,

*Çiftçilerimiz kendilerine yetebilecek olan arazilerde tarım yapacaklardır.

*Tarım arazisi miras kalan kardeşler, hisselerine düşen payları bölüşerek, araziye daha fazla küçültmeyeceklerdir.

*Araziler bölünmeden tarımsal üretime devam edilecektir.

Ahmet EREN

Mühendis